

Oameni, dar nu șoareci

Francisc Baja, [Tribuna](#), nr. 231, 16-23 aprilie 2012

Voi trece repede peste dezbateră propusă de unii, forumiști sau critici, legată de presupusul limbaj cinematografic utilizat de Mihai Mateiu, sau dimpotrivă, de negarea acestei posibilități stilistice, căci conform lui Marius Chivu calitatea cinematografică a textualității – în general și nu doar în cazul de față –, este inexistentă, acesta concluzionând oarecum apodictic că această „calitate vizuală, însoțită de absența naratorului, nu este apanajul cinematografiei, ci al buneii scriituri”. Mă rog. În cazul cărții de față, sunt nevoit și eu să conchid că proza scurtă a lui Mihai Mateiu păstrează doar câteva din tehnicile limbajului filmic, ele fiind prezente doar structural în construcția povestirilor, pe când personajelor și celorlaltor elemente narate le lipsește în totalitate această perspectivă vizuală și cinematică. Tehnicile montajului și al flash-lui, unele narări ce mizează pe vizual, utilizate intenționat sau nu, nu sunt suficiente pentru a ne grăbi să catalogăm acest gen de proză, chiar și scurtă, ca aparținând genului cinematografic.

Avantajul evaluării critice a prozei scurte este bineînțeles acela că cititorul, sau criticul, poate selecta doar acele povestiri care i-au plăcut, care i-au lăsat un sentiment de soliditate textuală, abandonându-le complet pe celelalte, precum un rest al textualității, sau un reproș omis. Prin urmare, criticul tinde să fie mai concesiv, și va lua în ecuația interpretării evaluative acele compoziții care au produs un efect pozitiv asupra lui, care au rezonat cel mai bine cu propria sa subiectivitate. Prin această scurtă introducere în psihologia criticului nu doresc să spun decât că povestirile cărții *Oameni* sunt injust de inegale, căci talentul lui Mateiu este evident, aș spune chiar indiscutabil, dar risc să fiu interogat asupra surselor acestei certitudini prin urmare prefer să nu o fac, căci nu sufăr de mania certitudinilor, totuși, unele proze scurte își pierd strălucirea în comparație cu celelalte, atârnă ca un surplus în acest volum. De exemplu avem în povestirea „Interviul”, momente care abundă de descrieri prozaice și artificiale ale relației dintre bărbat și femeie, opinii despre viață livrate pe un ton sentențios, toate semne ale unui avânt auctorial încă insuficient cântărit. Autorul încă testează terenuri mișcătoare. E dreptul său. Mihai Mateiu reușește uneori să construiască instantanee încărcate de o tensiune elaborată meticulos, pe când alții narațiunea curge incontrollabil, mult prea inertial. Cert este că pentru Mihai Mateiu, recursul la memorie nu este acela mai adecvat procedeu scriitural, și abia când proza sa se

alimentează din imaginar – a nu se confunda cu imaginația –, atunci ea devine autentică, plauzibilă, valoroasă. Povestirea „Animal” o consider un simplu joc al imaginației agresive, prin care plonjăm abrupt și indecent în lumea fantasmatică a autorului, ce pare rupt dintr-un scenariu de Guy Ritchie, unde personajul-autor este printre altele „un animal cu piele lucioasă și mișcări agile” la care jinduiesc femeile, și în cadrul căreia ne este schițată planul unei vieți mult prea minimaliste. Cu toate acestea, personajele povestirilor sunt bine reliefate, autorul reușind să le imprime o calitate perenă, o autonomie corporală ce surprinde exact tensiunea și angoasa personajelor. E și ceva cathartic în scriitura lui Mateiu, ca o eliberare de o angoasă interioară, ca o săvârșire pe marginea textualității, o mică crimă a interiorității ce-și caută vinovăția. Aș remarca povestirile „Moș Crăciun”, „Marea surpriză”, „Vânătorul”, dar și „Bunica murind”, ca fiind peste celelalte povestiri, primele două având în finalul lor un *writing twist* care lasă de altfel senzația unei șarade bine elaborate, iar prezența acestor proze scurte salvează întregul cărții. Aceste povestiri sunt și cele pe care le-aș nominaliza și aș spune că sunt marca unui scriitor în devenire, și doar timpul ne va aduce certitudinea că Mihai Mateiu a ajuns un adevărat prozator. Însă până atunci, semnele sunt îmbucurătoare.